

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ПТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ 6 дин. месечно

ОД ЈЕДНОГА БРОЈА 0.40 дин.

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САЗВЕЗА 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ђирић.

Број 60

ШТАК 8 ФЕБРУАРА 1891

Година I

52 САСТАНАК

1 фебруара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Доброслав Ружић

(НАСТАВАК)

(О буџету: Дим. Матић);

Сваки воли да живи добро, да се проводи и ужива, али шта ћете кад нема средстава, онда мора да развија свој живот онако, како му прилике и околности дозвољавају према његовој привреди, следствено и држава српска мора да се креће у известним издацима — нарочито што српска држава мора да има извесне расходе као самостална и независна држава. Дакле оно што треба да постане као сталан расход то треба изнети, али има издатака срп. држава, које не мора да чини, које чини само ради угледа и усавршавања и ја мислим да се на тим и таквим издацима може уштедити. Са овим пројектом буџетским ви ћете видети да су приходи знатно увеличани по мишљењу г. министра. Ја сам сравнио закључан рачун за 1889 год. и тамо сам нашао да је непосредне порезе ушло у држ. касу 6.939.000; министар је мео сад 7.000.000, као да је сигуран да ће бити већи приход. У ствари је мала разлика али кад се те ситне суме — саберу, а којих има у овом пројекту буџетском врло много, излази повећа сума. На зграде било је 423.000 а сад је министар метнуо — 500 000, приход од капитала био је 600 000 а сад је метнуо 64 000. Од личне порезе било је 2.629.000 а сад 3 мил. и 154.000, то је велика разлика. Ако се хоће г. министар да правда, као што ми изгледа из његовог говора, да он мисли да се српски народ оптерети и да то треба да поднесе патриотизам српских грађана, кад се имају да поправе државне финансије; баш ако се узме онај пројект о повишици личне порезе, који нам је пре неколико дана у Скупштини раздао, то не може да важи, јер тај буџет важи за ову годину а повишица по предатом нам пројекту законским, ако га Скупштина прими, може увећати приходе за идући буџет а не за ово-годишњи. Дакле кад нема повишице онда одкуд је могао министар наћи овако велику разлику у приходу личне порезе — сад 3 мил. а пре било 2 мил. и неколико стотина. — Има и других ситних разлика и кад се те суме саберу, онда излази, да приход није тачно стављен, па баш кад би се узело у самом оном говору сад. министра, који је дане држао кад је претресан буџет и који је казао да ће бити мање дефицита, по што је у ствари, било излази да ће дефицит у овој години бити много већи.

Скупштина је дане усвојила буџет од 46 мил. и показало се 5 до 6 милиона дефицита, као што сам министар рече. Сад чим он може да оправда тај годишњи буџет? Ја истина нисам финансијер него као обичан трговац, дућанија мучио сам се и израчунао сам, да овај буџет мора имати 9—10 мил. дефицита и то према ономе што је министар поднео у своме пројекту. Са овога разлога ја не бих могао да се сложим са мишљењем одборске већине што она није учинила готово никакву уштеду; а тако исто не могу да се сложим са одборском мањином, јер она је учинила истина неке мале уштеде, али оне су такве да не могу да користе бог зна како нашим финансијама. Али ја држим да би имали излаза кад би усвојили мишљење Ранка Тајсића, као члана одборске мањине с тим додатком, да вратимо одбору тај буџет да га он понова преради и да још уштеди на свима чиновницима, пошто се претходно тачно увери о приходу државном.

Ви ћете сви дозволити и видети колико су били приходи лањске а колико повећани ове године.

Министарство правде и главна контрола имале су лањске године 74.817 дин 80 пара.

Министарство иностраних дела 65.966 динара и 80 пара.

Министарство унутр. дела 210 312 динара 72 пара.

Министарство просвете 258.094 динара 20 пара.

Министарство финансија 141.033 динара 40 пара.

Министарство грађевина 86.000 динара.

Тако дакле радећи и сваки је министар увеличао свој расход.

Г. Министар финансија изволео је казати, да издаци се морају показивати у буџету усљед постојећих закона по којима се професорима, учитељима и судијама признају извесне периодне повишице. Не поричем право тих лица на периодске повишице, али напомињен, да ми имамо нарочити кредит у општем буџету из кога се те повишице плаћају. А осим тих периодских повишица свако министарство има у своме буџету кредита на аванзовање својих чиновника.

У тим кредитима како ја налазим, могле би се учинити уштеде као и на многим другим стварима. Уштеде се могу учинити у толико пре, пошто ми видимо, да се пензионису здрави и млади чиновници, а кад се не би водио рачун о политичким убеђењима тих људи онда тога не би било.

Кад су нам финансије тако жалосно, да сам министар финансија као најнадлежнији признаје, да дефицит постоји, и ако вели, да су наше финансије на путу поправљања, онда стање је заиста тешко, па и ова поправка коју г. министар наговештају (ма да и ја од свег срца желим да тако буде), није се за 1½ год. потврдила, само је воља г. министрова ту.

Дакле, са тог разлога, што наше финансије овако зло стоје, ми не би требали да терамо партизанство на штету наших финансија.

Ми знамо, колика је цифра на пензионаре била у 1880 (300.000 динара). Та цифра нараста је ланске године под садањом радикалском владом на 1.500.000 дин, а сада је у овогодишњем буџету нараста скоро 2 милиона динара. Као што знате међу људима пензионираним има људи, који за бај бадава вуку плату или пензију.

Кад би се, дакле, они, који неваљају или што неће да раде, судским пресудама отпуштани из службе а способни се задржали без обзира на партијску боју, онда би се нашим финансијама много помогло.

Са ових разлога ја сам противан овоме буџету у начелу и држим, да би најбоље и најкорисније, било кад би се повратио у одбор, те да га он сведе на 43 милиона дин; јер сматрам да да те суме могу државни приходи бити, а већи никако.

Данило Јовановић — Један од најважнијих издатака скупштинских то је, да се смање дације или ако не то а оно бар да се више не повећавају. И једно и друго ми смо обећавали док смо били у опозицији па то треба и да остваримо.

Пред нама је сад буџет прихода и расхода државних за 1891 год. и кад прегледамо целокупну цифру у буџету, онда овогодишњи буџет прелази прошлогодишњи с цифром од 5 милиона динара.

Разлика је ова заиста замашна за сиромашни српски народ!

Господо, ја смело могу овде рећи да ми не смею нова пореза или приреза повишавати више ни једну пару на народ, јер он је у очајном стању, и народ не може поднети ни ове велике дације нити и овако ове велике плате чиновника, а још мање да му се товари нов порез и прирез.

Прегледајући овај буџет ја видим, да се много троши не само на наше чиновништво и на гламазну администрацију и с тога тражим да се она упрости и да је уредимо све на темељу чистог демократизма.

Овде је међутим све по старом. Буџет овај, овакав какав је, није добар. Ако мислимо да наједан пут ти дефицити престану и да нам се не повлаче из године у годину кроз наш државни живот, и ако мислите, да наше финансије доведемо у ред, онда треба да примимо мишљење одборске мањине, с којим се и ја слажем.

То је што сам имао да кажем.

Јован Авакумовић — Ја би волео, ако би могли да одложимо седницу за сутра, јер ја ћу дуже да говорим. (Жагор... Чује се: доцкан је).

Потпредседник — Је ли вољна, Скупштина да закључим данашњу седницу? (Јесте).

Онда, данашњу седницу закључујем а другу заказујем за сутра у 9 сати пре подне. Дневни је ред исти.

Састанак је трајао до 1 сата по подне.

53 САСТАНАК

2 фебруара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕЛАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Витом. Младеновић¹

Почетак у 9¹/₄ часова пре подне.

Присутна су били сва г. г. министри.

Потпредседник — Отварам 53 редовни састанак. Изволте чути протокол 52 састанка.

Секретар Ст. Вукчевић прочита речени протокол.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволте чути молбе и жалбе, које су Скупштини упућене.

Секретар В. Младеновић чита:

Стојанка Стаменковићева из Београда моли, за државну помоћ.

Максим Шкрњић, јапијар из Бајине Баште, моли да му се не забрањује да посече и употреби плаћена дрвета.

Светозар Швабић и комп., трговци из Београда, моле да им се да концесија за обрађивање рудника „Венчанца“ са подножјем.

Механције из Смедерева, моле да се тргне натраг извршан распис министра унутр. дела.

Борисав Милетић и још двојица, сељани из среза ресавског окр. моравског, моле да им се смањи такса на стружнице.

Занатлије из Туприје моле, да се донесе закон о подели радња.

Потпредседник — Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе.

Изволте чути један посланички предлог.

Секретар чита:

Народној Скупштини

Из разлога:

а., Што од 11 општина среза запаљског у окр. топличког, као што тврди под /. прилог, седам општина: јагличка, доњо-драговска, гркињска, барбешка, прокопо-кутинска и дуго-пољска, траже спојење са нишким срезом у истом округу.

б., Што срез запаљски тако мало даје посла државним властима, да се може с правом назвати најпитомији, по нарави, крај наше отаџбине, јер годишње не даје суду више од по четири кривична и грађанска предмета, те здружењем са нишким срезом, неће ни по броју кривичних ни грађанских дела, увећати послове нишког среза, а ни по простору онемогућити правилно вршење полицијских послова, јер је запаљски срез простор земљишта од 10 сати дужине и једног сата ширине; и

в., Што би се тим становницима овог среза, који због сиромаштине земље једва радовима у Шумадији одржавају своје породице; а најнесавеснијом оценом земљишта преоптерећени државном порезом, јер има општина у овом срезу, које код све своје сиромаштине плаћају више порезе, него читави други срезови, олакшало бар у уштеди великог среског приреза.

С тога, а на основу чл. 5 закона о административној подели, част ми је поднети Народној Скупштини следећи

ПРЕДЛОГ

о

изменама и допунама у закону о административној подели.

I

Да се укине т. 2 под XIII чл. 2 овог закона.

Да се у чл. 3 закона и административној подели у тачки XIII под 2 изостави: „запаљски срез“ а код тач. XIII под 4 додати после речи „Чивлак“ и:

Виландрица, Горње Влаче, Горњи Барбеш, Гркиња, Доњи Барбеш, Дукач, Марица Кутина, Ново Село, Русна, Топоница, Велики Вртоп, Лице, Мали Вртоп, Санче, Мала Ступница, Шибег, Овсињиче, Сопотница, Драшкова Кутина, Дуга Пољана, Јагличе, Копривница, Краставче, Прокопова Кутина, Ђелије, Чагровац, Велики Крчимир, Горњи Присијам, Доњи Присијам, Комарица, Мали Крчимир, Јавна Дубрава, Милоковце Гаре, Горње Драговље, Горњи Душник, Доње Драговље, Доњи Душник и Калетинац.

31 јануара 1891 год.

у Београду.

ПРЕДЛАГАЧ

Дим. М. Илићановић

НАР. ПОСЛАНИК.

Потпредседник — Овај предлог упућује се надлежном одбору.

Изволте чути три интерпелације.

Секретар чита:

Интерпелација

на

Г. Министра просвете и црвених послва.

Петар Црчевић, дугогодишњи и један од најодличнијих учитеља у Србији, постао је предметом вашег нарочитог гањања.

Он је био учитељ и управник школа у Шапцу, па јесенашњим распоредом, ви сте га деградирали и послали за учитеља у село Глушце. Одузели сте му управништво и у место Шапца дали село, и ако је његова и последња оцена била одлична, као што су биле и досадашње.

Сад сте га, пре два, три дана, депешом преместили из Глушаца у руднички округ за учитеља опет у неко село.

Тражимо да нам одговорите:

1. Шта вас руководи, да тако радите са једним одличним учитељем?

2. Мислите ли ви, да служите интересима школе и просвете, кад тако гоните одличног учитеља?

1 фебруара 1891 год.

у Београду.

ИНТЕРПЕЛАНТИ:

Ј. Ђ. Авакумовић, Ст. Д. Рибарац, А. Вељић.

Потпредседник — Ова интерпелација упућује се надлежном министру, да означи дан кад на њу може одговорити.

Секретар чита:

Интерпелација

на

Господина Министра унутрашњих послова

Јанко Веселиновић бив. председник општине Коцељевачке, утајао је, на своју корист потрошио, око 12.000 дин. општинског новца.

Као ватреног радикала, полицијска власт га је заклањала, није га хтела ставити под истрагу и притвор за ту утају.

После великог труда, после многих тужаба од стране грађана општине Коцељевачке, једва је једном истражна полицијска власт среза посаво-тамнавског округа подринског, ставила под истрагу и притвор Јанка за ту доказану утају.

Против решења о томе, Јанко се жалио суду шабачком и суд је његову жалбу одбио.

Тако дакле по решењу надлежног суда, Јанко је требао да буде у притвору за време истраге, а истражна власт дужна је била његову кривицу да извиди у законом року и Јанка спроведе суду за ту доказану кривицу и да га казни.

Но истражна полицијска власт реченога среза, у место да врши своју дужност према Јанку, променила је поменуто решење судско и пустила Јанка у слободу на јемство.

По закону истражна полицијска власт нема права кривце да пушта у оваком случају у слободу на јемство.

Тражимо да нам г. министар одговори:

1. Да ли му је познато, да је Јанко тако незаконито пуштен у слободу.

2. Да ли је г. министар вољан учинити своју дужност према истражнику који је тако повредио закон.

3. Хоће ли г. министар побринути се, да се Јанко спроведе суду по закону; или га оставити, да исти по Београду троши утајани општински новац и

4. Хоће ли г. министар учинити своје, да се по закону казни истражник, што ово дело није извидио и Јанка суду спровео у року, који је одређен казним поступком.

1 фебруара 1891 год.

Београд.

ИНТЕРПЕЛАНТИ:

Ј. Ђ. Авакумовић, А. Вељић.

Потпредседник — И ова интерпелација упућује се надлежном министру да у законом року на њу одговори.

Секретар чита:

Интерпелација

на

Господина Министра Грађевина

Сталан мост на Морави код Љубичева подиже се о трошку народа у окр. пожаревачком и вар. Пожаревца. Израда поменутог моста уступљена је оферталном лицитацијом предузимачу по израђеном плану и предрачуноу.

Данас смо пак сазнали, да се одступа од плана односно дубине темеља; — напомињући у исто време, да је земљиште раније од стручних људи, а по наредби министра грађевина, испитано, па према добивеним резултатима пројектиран план, када је и дубина темеља одређена и утврђена.

Но на вељу жалост народа из тога округа, ствар сада другојаче стоји? Министар грађевина добио је друго мишљење, па на основу неке усмено држане конференције између њега — г. министра — г. г. Ђурковића инжењера, Јевте Станковића надзорног инжењера, којој је конференцији изволео присуствовати и г. Јов. Жујовић проф. Велике Школе (види званичну исправку у бр. 16. „Дневног Листа“ од 20 Јануара т. г.), изнео је г. министар своје право решење па је другима наредно: „*Да се са темељом стуба иде још са шест метара у дубину*“. На тај начин изнеће пак додатак на један стуб до 60.000 динара, а таквих има четири.

Овакав поступак г. министров није могао проћи без критике у јавности — штампи — као и приватних кругова — грађана. Штампа је изазвала званичну исправку, која ништа не исправља, но утврђује оно што је изнесено у јавности. Утврђује се: да је питање г. министрово, грађевински савет био мишљења: *не ићи даље са дубином стуба, но што је планом предвиђено и да је за темељ и глина (земља) добра подлога. Комисијским извиђајем на лицу места још се дознало, да је стуб нешто нагнут према страни пожаревачкој.*

Мишљење грађевинског савета, као и извештај комисије, остало је празно слово на артији. — Онога тренутка, кад је г. Јеф. Стефановић поднео свој опширан извештај г. министру, имао је толиког утицаја, да је на брзу руку г. министар позвао усмену конференцију, која га је својим усменим обавештајем, убедила да своје прво решење измени.

Интерполишују г. министра грађевина, тражимо, да нам одговори на следећа питања:

1., Како и у колико сматра овај извештај од три стручна лица, који су на лице места ишли и стање ствари написмено г. министру поднели са мишљењем: да се даље са дубином стуба не иде;

2., Како се и у колико сматра мишљење грађевинског савета, чијој се оцени и мишљењу подвргао г. министар самим тим, кад је предао на оцену савету мишљење комисије, коју је сам г. министар послао на лице места а по тражењу предузимачевом;

3., Веже ли г. министра мишљење грађевинског савета — бар морално — у том случају кад сам г. министар од савета мњење тражи;

4., Да ли је г. министар имао на уму оног тренутка, када је друго своје решење — за додаток — потписао: да се тај мост подиже добром вољом сакупљеног приреза народа окр. пожаревачког, те да не доводи тај народ у искушење, кад иначе нечувене новчане жртве подноси, једино ради бољег и сигурнијег сабраћаја. Према оваком риду, на чија леђа мисли г. министар, да падне овај нов терет, у колико буде изнео усљед безразложног увећаног посла;

5., Мисли ли г. министар наредити, да се стуб, који се нагнуо према страни пожаревачкој а кривицом предузимача у свој вертикалан правац доведе, — ма то мароло бити и подизањем стуба из нова;

6., Кад ће то време једном код нас настати, да се стручност код нас равна са математичким рачуном, — те да гра-

ћевше било државне, окружне, среске или општинске, не буду објављене после уступљене лиценције, утврђеног плана и прорачуна, нечувеним додацима?

35 јануара 1891 год.
Београд.

ИНТЕРПЕЛАНТИ НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ:

Јов. С. Јовановић, Р. С. Поповић, Др. Ст. Вукчевић, И. М. Душманић, Лаза В. Милосављевић, Павле Станковић, Анд. Љубичић, М. Ј. Богдановић, Ранко Петровић.

Потпредседник — И ова интерпелација упућује се надлежном министру да на њу у законом року одговори.

Част ми је известити Нар. Скупштину, да је Државни Савет са својим мишљењем вратио предлог Симе Костића о измени закона о монополу соли. Председништво налази, да овај предлог ваља упутити финансијском одбору. Прима ли Скупштина (Прима). Тако исто Државни Савет вратио је предлог Радоја Протића са својим мишљењем о потпори породице поп. Вељка Јаковљевића. И овај је предлог финансијске природе. С тога га треба упутити финансијском одбору. Прима ли Скупштина? (Прима).

Стојан Рибарац — Господо, у ономадашњој скупштинској седници кад је прегресан извештај одбора за оптуживање посланика, ја писам био због слабости. Тада је један посланик казао, тражећи да се прочитају акта мојих оптужења: како се „њему чини, да сам ја оптужен и за Ћовдинско дело због несталних акта“. Председништво није учинило по његовом предлогу. Скупштина није прихватила тај његов предлог. Ја жалим што није учињено ни једно ни друго. Јер, ако имам учешћа у Ћовдинском делу, ма у коме облику, онда зашто да ме Скупштина трпи у својој средини, а ако тога нема, онда од Скупштине није лепо, што није устала против клевете, која је навела једном њеном члану. Ја бих сад управо молбу на председништво да нареди да се прочитају акта мојих оптужења. Неће ли се то да прими, ја у име мога и Скупштинског достојанства молим Скупштину да трпи овај мој протест *против те одвратне клевете, против тога цинизма*.

Јован С. Јовановић — Оно о чему је говорио г. Стојан односи се на мене. Ја сам тражио да се прочитају та акта, тражио сам да видим да се ту не налази нешто, што се односи на Ћовдинско дело. Тражио сам, да видимо да у том делу г. Рибарац не буде оптужен као саучесник или је сведок, јер због тих несталних акта леже 2 невинна грађанина у затвору, а она се вод г. Рибарца налазе. Ја мислим да је г. Рибарцу, као адвокату, дужност, да он сам то изнесе. Ја ништа друго нисам тражио но само, да се та акта прочитају.

С. Рибарац — Скупштина зна, да сам ја у почетку, кад је саопштено тражење министра правде, да се предам пожаревачком суду, устао противу рсферата као да сам ја оптужен за више кажњивих дела, а не за дела штампарске и политичке природе. Изјава г. Јовановића не може да промени прави карактер намере ономадашње му изјаве, којим је ишао на то, да ме недостојно осумњичи учешћем у Ћовдинској ствари. Ја сам та акта подносио пожаревачком суду, који води истрагу. У осталом, ко је та акта украо, то ће знати органи радикалне власти и они који тим властима као радикали близу стоје. Да ли има 2 грађанина да леже „невини“ у затвору, то ће знати пожаревачки суд, који их је уапсио, а то ће знати и радикална касација, која је то решење пожаревачког суда оснажила.

Потпредседник — Један део одговорности за ономадашњу скупштинску одлуку бацно је г. Рибарац на председништво, што је допустило да се не читају оптужена акта о њему. Мислим да председништво не може имати одговорности због тога, што Скупштина, усвојивши одлуку одбора, који је то дело испитао, председништво није могло ништа друго да ради него да каже, да се усваја одлука одбора, који је одбацио те оптужбе, дакле не може се замерити председништву ништа о томе. (Одобравање).

Станко Петровић — Још у Децембру месецу поднео сам једно питање на г. министра унутрашњих дела, па до данас ми ништа није одговорено. Молим председништво да упита г. министра мисли ли и кад, да на ово моје питање одговори.

Потпредседник — Г. министар унутрашњих дела казао је да ће одговорити за 10 дана. Дакле, већ може да одговара на оне интерпелације, које су биле упућене на његовог претходника. Ако је Скупштина вљсна, можемо то ставити на дневни ред одма после буџета.

Ст. Рибарац — Ја бих хтео да обратим пажњу Скупштини на једну одредбу из пословника, која каже да ће министар казати кад ће да одговори на интерпелације. Скупштина је дужна да води рачуна о томе. Према томе, кад је министар казао да ће за 10 дана одговорити, и кад је Скупштина то примила и одредила дан за одговор на те интерпелације, нема разлога да се од тога одстуне. Ја мислим да Скупштина треба да води рачуна о својим одлукама.

Потпредседник — Прелазимо на дневни ред. На дневном је реду извештај одбора за молбе и жалбе о молби ђака земљомерског курса. Молим г. известиоца да заузме своје место.

Извештач Мих. Ристић чита извештај одбора (ст. 552).

Потпредседник — Тражи ли ко год реч да говори о овоме? (Не тражи нико) Стављам на гласање, пошто нико не тражи реч: Ко је за то да се усвоји одборско мишљење пека седи, а ко је против, нек устане (Сви седе). Објављујем, да је Скупштина усвојила мишљење одборско.

На дневном је реду, продужење дебате о буџету. Има реч г. Авакумовић.

Јован Авакумовић — Браћо! Тешко је у једном говору обухватити целу буџетску зграду, а још теже представити слику правог буџетског стања. Ну за саму начелну дебату о буџету, који је данас пред нама, то, по моме мишљењу, није ни потребно. На против, доста је да се обрати пажња, да се уоче, да се правилно оцене главни саставци буџета; и ако то урадимо, ми ћемо онда имати праву слику буџетскога стања. Ја ћу у овом говору покушати да Народноме Представништву представим како изгледа наше данашње финансијско стање према буџету, који је данас на прегресу; или другим речима, како нам изгледа овај буџет, који је данас пред нама, о коме данас већамо. Није никаква тајна да под радикалима и радикалним владама буџети гигантски расту. — Сви знамо да је радикална влада, кад је дошла 1889 године после абдикације, затекла буџет од 43,500.000 тачно. Прошле године дигнут је буџет на 47,000.000 скоро. Ове године као што видите из буџета који је поднео г. министар, буџет се *подигао на 57 милиона*. Кад човек зна та факта, прво је о чему мора да се запита: шта може бити узрок томе да се ти буџети овако нагло подижу. Мора да се запита за узрок том увећању због тога: што ће одговор на то питање бити управо разрешница целога стања. Одговор ће нам дати поуздану сталну водиљу: да ли смемо, да ли можемо да одобримо буџет овакав какав нам је предложен. Г. министар финансија, у својем извештају, са којим је спровео буџет за 1891 годину, покушао је да нам да објашњења о узроцима зашто је буџет за 1891 годину од 46,000.000 дигао на 57 милиона. Он је то и у говору својем пред Народном Скупштином објаснио у истом смислу, у коме стоји и у спроводном писму буџета за 1891 год. Повишење буџета од прошле године за 10,000.000 милиона, г. министар финансија објашњава тиме, што вели ове године ушли су бруто приходи од железнице, монопола дувана, соли ит. д. Наравно кад су, вели сад, ушли бруто приходи, а лане су ушли нето, онда је буџет морао да порасте на 57,000.000. И г. министар финансије држећи да нам је тиме доиста објаснио прави узрок повишења буџета, даље резонује у свом спроводном писму — а то је и јуче поновио — да је то урадио колико тачности рачуна ради, толико и с тога, што се на тај начин диже углед државног кредита. Браћо, кад би доиста то био узрок што је буџет од 47,000.000 дигнут на 57,000.000, кад би доиста углед Србије то захтевао; кад би и приходи државни доиста били онолики, колико министар финансија представља; кад би ти приходи са угледом Србије расли — ја би

www.srbija.gov.rs
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 сам, верујте ми, први био, који не би ни речи проговорио противу буџета. Свима је нама драг углед отаџбине; свима нам је мило ако можемо рећи: ми смо напредна држава; ми смо држава која расте приходима; а ни најмање не идемо више са расходима.

Ну, господо, није то узрок за што је буџет порастао од 17,000.000 на 57,000.000. Са свим су други узроци руководили г. министра финансије да он ове године употреби тај тако да се изразим буџетски мањевар, што је метуо бруто приходе на према бруто приходима, који са прошлогодишњим по његовом рачуну буџетом, износе 57,000.000, у исто доба увећао и расходе.

Ја ћу доцније говорити о томе да ли има разлога баш и кад би наши приходи допета порасли на 57,000.000, да ли би имало за нас и наше данашње финансијско стање оправданог разлога и побуда, да у исто доба подижемо и расходе на 57,000.000; или би на против боље и наметније било да повишицу употребимо на отплату дугова и смањење дефицита. Ну за сада да кажем само то, да не стоји оно што је г. министар финансије рекао у своме извештају, да је овај буџет подигнут за то, што су стављени бруто приходи од монопола и железнице и што на тај начин г. министар финансије хоће да нам подигне углед на страни, јер се, вели, зна да је већи углед кад ни једна трећина буџета не заузима сам ануитет. Кад је реч о угледу, да поменем, да се углед државних финансија не мери по томе колики је буџет; управо не мери се једино по томе, већ више по томе, колико је народна снага оптерећена порезима; како се државни приходи прикупљају; колико држава има дугова; да ли од прихода остаје што на дугу или све што је буџетом било предвиђено, улази у државну касу; управо да ли су рачуни финансијски такви, да свакоме озбиљноме човеку могу поуздано показати тако, да пред собом има стално, уједно финансијско стање и управу.

По томе се мери углед финансијске управе а не по том, што у буџету има већих или мањих цифара у приходима, који су у ствари уображени и нема их.

Као што рекох, није подизање угледа узрок повишењу буџета; и кад сам рекао да то није узрок, дужан сам да одмах кажем, шта је узрок, те је буџет порастао од 17,000.000 прошле године на 57,000.000 ове године. Разуме се да овде не могу и већу да улазим у све појединости, у све позиције буџетске, које су узрок те је буџет порастао од 17 на 57 милиона. Навешћу само неке и неке главне позиције, које ће вам дати поуздана доказа, којим ће вас ваљда убедити да је то узрок, што је буџет од 17,000.000 дигнут на 57,000.000 а да није оно, што г. министар каже. Ево одмах да вам цитирам по самом буџету, који је поднесен, цифре, које су узрок те је буџет овако повишен. У буџету за 1891 годину предвиђени су расходи по разним позицијама буџетским за 5,960.957 више *но што су ти расходи били у буџету од 1890 год.*

Сви имамо пред собом буџет од 1890 год., а имамо и буџет од 1891 год.; изволте их упоредити, а ево и г. министра финансије нека га упореди, на њете видети да стоји ово, што сам ја казао, да буџет за 1891 годину *показује ову разлику у расходима.* Ја бих се радовао кад те разлике не би било, што би на тај начин спала разлика у буџету за ову суму новаца. Ну то не може никако и нико доказати. Ја ћу сад казати у појединостима како се долази до те разлике од 5,960.957 између прошлог и овог буџета.

Прво код државних дугова у буџету 1891 год. већи је расход од буџета за 1890 г. за 307.295 дин.

Код додација оружног фонда, ту је прирез већи за 600 хиљада дин. Ви знате добро да је за тај оружни фонд одобрен нарочити зајам, и поред тога опет ево видимо, где стоји у буџету и та цифра поред тог зајма и војног буџета. Ја нисам против тих војних додација и кад дође време, да се говори о томе, ја ћу казати моје мишљење; ну за сада констатујем ову цифру 600.000 дин. као вишак према буџету за прошлу годину.

Код пензија разлика је 390.769 дин. За једну годину порастао је буџет пензије за оволику суму од лане до сада.

Код позиције издржавања порастао је буџет за 7.075 динара.

Код чиновника 11.414 дин.

У стручним расходима по разним струкама такође су чињене повишице у буџету; и ево како у томе погледу буџет стоји:

Код министарства правде расход је повишен за 74.818 динара.

Можда ће се казати, као што нам рече г. министар, па ви сте из опозиције тражили истражне судије и наравно мора се на њих трошити и за то је буџет министарства правде порастао. Ја вам обраћам пажњу да то не стоји. У ту повишицу није ушла сума за истражне судије и кад буде дошло време да говоримо о истражним судијама, ја ћу вам казати, да се најблаже изразим, какве мане има овај буџет у питању о изаџима за истражне судије. Ова је сума 74.818 дин. повишење у буџету министарства правде, дакле без суме за истражне судије.

Код министарства просвете буџет је повишен са 258.094 динара.

Код министарства иностраних дела 75.967 дин.

Код министарства унутр. дела 214.147 дин.

Код монопола дувана 452.237 дин.

Код министарства финансије 151.033 дин.

Код министарства грађевине 86.000 дин.

Код министарства привреде 1,764.212 дин.

Овде да се зауставимо код ове повишице код министарства привреде; да вам објасним овај милион и неколико стотина хиљада динара. То морам учинити, јер је г. министар финансије бранио ту повишицу, што је ставио једну примедбу у буџету у којој каже: да се ставља министарству привреде 3 милијона и неколико стотина хиљада динара, ну тако да ће се то издати само под тим условом, ако буде извесних прихода. Та је примедба на страни 6 буџета. Та примедба допета стоји: министар право вели, да је записано, да ће се та сума издати, ако буде извесних прихода; ну то је само речено, а у ствари мора бити са свим противно.

Кад се одобри буџет, онда се одобрава и министарству привреде и ова сума од 3 милијона динара да је по буџету утроши. Министар привреде радиће као што раде сви министри; трошиће по буџету и он не зна а и не пита хоће ли бити прихода у главној благајни; он ће да каже: „дајте ми мени суму одређену буџетом; ја ћу да је трошим по буџету“; и он ће је збиља и потрошити, а хоће ли бити прихода, то је питање. Па кад он то потроши и прихода не буде, онда ће наравно и то бити дефицит за 1892 год. по овом буџету за 1891 годину. То је ствар чиста и јасна; чим се даје ова сума министарству привреде, оно ће да је потроши. У осталом, да ви не би сте мислили да ће министар привреде радити противно, да неће потрошити свих три милиона, или да му се сва та сума не мора издати министарству привреде, ја ћу вам доказати кад дође ред да се говори о сељском мајдану, да је то министар привреде већ практиковао и да је потрошио новац и по буџету и преко буџета, пре него што је видео да има прихода; па тако ће бити и овде. Кад он има одобрену суму у буџету, он ће то и трошити; а главна благајна бринуће се да му да што има буџетом одређено. Ну ја држим да ми као народни представници баш за то не можемо одобрити ни условно ту повишицу новаца министарству, јер знамо сигурно да ће то бити потрошено, и да ће то бити дефицит, ако не буде замишљеног прихода.

Сад да пођемо даље у ређању сума, које су узрок повишењу буџета.

• На монополу соли повишица је 900.000 дин., на управу државне железнице 600.000 динара. Кад скупимо све ове повишице на разним расходима, онда излази укупна повишица у буџету за 1891 год. 5,960.957 динара. Одузмите ову суму од предложене суме овим буџетом — дакле од 57,000.000, ви ћете видети да буџет од 57,000.000 спада на 51,000.000 расхода. Дакле, као што видите није истина као што рече г. министар финансије, да је углед државни захтевао да се буџет

од 47 милиона диже на 57 милиона, већ на против ови расходи увећали су све расходе у буџету, те је буџет нарастао на 57 мил. дин. Као што видите да није тих повишица, да је буџет прављен као што треба, буџет би био може бити 51 милион, а не 57 милиона. Ја вам тиме не кажем, да би такав требао да буде буџет; само износећи ове увећане расходе, сводим по самим рачунима министра финансије буџет и велим да би могао бити 51.000.000. А кад би још биле учињене уштеде, које је мањина одборска нашла, онда би буџет био далеко мањи, о чему ћу ја доцније говорити.

Ја мислим да сам овим првим делом мога говора Народној Скупштини јасно представио, да узрок повећања буџета од 47 милиона на 57.000.000 није онај, који је навео г. министар финансије да узрок тај лежи у увећаним расходима од прошле до ове године. Хоћете ли ви одобрити те расходе или не, и да ли су морали да буду или не, то ћемо видети кад дођемо на појединости. Ну и сад се то не може порећи, да је буџет увећан за оволику суму само због увећаних расхода. И кад је буџет увећан расходима, ја мислим да се од нас као Народног Представништва на првом месту тражи, да се ближе познамо и са приходима државним, јер тек према томе можемо оценити расходе државне, можемо бити у стању да зблиски размислимо, смемо ли их одобрити.

Ми смо, као што се сећате, прошле године тражили да нам се за прошле године поднесе завршни рачун, јер само завршни рачуни прошлих година могу да буду поуздана водила у оцени прихода у опште а наравно према приходима треба да се одређују расходи.

Господин министар финансија уз овогодишњи буџет поднео нам је и завршне рачуне за 1888 и 89 год. Ја ћу оценити те завршне рачуне у овом мом говору. Ну пре него што то урадим, допустите ми да вам укратко саопштим како ми стојимо са приходима за неколико год. у напред. То ћу да урадим за то, што већ рекох да приходи треба да буду једна основа државним расходима. Ево вам дакле тих државних прихода.

Ми смо просечних прихода, по извештају г. министра финансија, (ја се овде служим званичним подацима) имали за 1885 и 86 год. 31,895,000 за 87 год. 31,061,495 дин. за 88 и 89 год. 35,338,000 дин. Као што видите дакле, наши државни приходи, то су око 34 највише 35 милиона дин. Ја мислим за оцену овога буџета да ће бити добро, да саопштим Народ. Представништву неке главније приходе, како су текли у то време. Тако н.пр. царински приход за 1885—6 год. износио је 3,800,000 дин. за 87 год. 3,582,885 дин. за 88—9 год. 3,575,000.

Као што видите из овога саопштења царински нам је приход за 88 и 89 год. опао са 300.000 дин. годишње.

Г. министар финансија одговарајући јуче неким на њихове говоре, полагао је главну узданицу на царинске приходе; казао је да повишицом тих царинских прихода може да се поправи наше финансијско стање.

Г. Министар је истина ту с предохраном говорио само о будућности, о времену кад ми будемо доживели да променимо трговачке уговоре; кад будемо били слободни да царине регулишемо како ми хоћемо; ну за оцену овога данашњег буџета од 1891 год. ми не смемо да се управљамо по приходима, који ће тек у будућности можда бити. На против ми морамо да се управљамо само по приходима, који су нам данас ту. Па кад ми видимо да су царински приходи у 1888 години са 300.000 динара мањи, смемо ли се надати, да ће тај приход моћи да допринесе својом обилатошћу покриће овако великих издатака у државним расходима, као што нам је представио овај буџет. Ми истина немамо преглед прихода царинских за 1890 год. ма да их сигурно има г. министар, јер ја не могу да замислим да он нема о томе завршне рачуне од 1890 год. Ну и без тога, ја кажем да приходи царински неће много више, него 1889 године, допринети да се попуни диференција коју показује буџет од 1891 према буџету и приходима за 1890 год. Ну да продужим. У томе тако важном приходу за 89 год. показао се дакле мањак од 300.000 дин. А боље не

стоји ни са неаосредном порезом. Од непосредне порезе за год. 1885 и 6 наплаћено је 13 милиона дин; 1887 год. 10,050,951 дин., 1888 и 9 год. наплаћено је 10.781,000 дин.

Као што видите и овде је приход непосредне порезе опадао из године у годину. То је било у колосалној суми, у суми од 2¹/₂ мил. дин. Г. министар финансија, који нам је поднео овај извештај, знао је дакле да је према ранијим приходима, овај важан извор државних прихода у 1889 год. тај приход од непосредне порезе опао са 2¹/₂ мил. дин. и шта он ради? — Да ли је он према томе тај најважнији приход државни ставио у буџет према стварним приходима, које имамо од 90 год. или је он друкчије урадио?! У место 10.781,000 дин као што је било 89 год. он буџетом предвиђа да ће ове године бити тога прихода 14,585,685 дин!!

Молим вас само помислите ову једну диференцију на овој тако важној грани прихода државних, па ћете видети са каквом је поузданошћу прављен овај буџет; са каквом је намером рађено, кад се буџетом опет хоће да представи да ће приход и расход једно с другим да се поклада с оним малим дефицитом по буџету.

Г. министар ће можда рећи, да има извештај, какви су приходи у 90 год. па према томе да је предвидно приходе за 1891 годину. Ми, разуме се, нисмо сретни, да нам је г. мин. финансија саопштио те приходе. Истина по Уставу он није морао да нам саопшти то новембра месеца, јер није била завршена рачунска година, ну данас је већ толико познат резултат рачунске године, да г. министар мора имати знања о стању завршних рачуна за 1890 год. Он зна колико је 1890 год. било прихода од непосредне порезе и при свем том што то зна, он опет ставља приход од тога 14 мил. динара, колико никада до сад у Србији није било. То показује, да је стављено у цели да се прикрије дефицит буџетски. Исто тако стоји и са прирезима државним. Од приреза државних за 1885 и 6 год. пало је 5,980,000 дин., 1887 год. 3,289,572 дин., 1888 и 9 год. 3,675,000 дин. И овде је као што видите овај приход опао са 2¹/₂ мил. динара.

А шта да речемо на ово? Код прихода царине, непосредне порезе, и приреза, очигледно је опадање; а то су нам најглавнији приходи. А министар финансија при свем том у буџету повишије те исте приходе, а са њима паралелно и расходе. Шта ће из тога да буде? Приходи нам неће дати колико је предвиђено, г. министар зна, а знамо и ми да тих прихода нећемо имати, а издатке ћемо учинити. Очеvidна последица тога неће бити ништа друго, већ дефицит на самим овим позицијама, и другима као што сам их представио, око 6 милиона динара!! То ће бити извештај резултат нашег радикалног газдовања, ако примите овакав буџет прихода и расхода!! На вољи вам је да то за сад прикривате; ну време ће показати, да је најпосле немогуће то прикрити.

Ну да идем даље

Ја сам вам изнео у главном приходе; представио сам вам какви су били у прошлости, представио какви морају бити у 1890 и 1891. год. А кад то знамо, мени остаје врло мало да кажем о расходима какви они изгледају и овој 1891 год. Ја сам унапред још казао, које су повишице учињене у буџету. Поред њих има још доста; и кад оне буџетске повишице упоредите са мањцима у приходу, а пред собом имате буџет, у коме се поред свега тога тражи ове године 10.000.000 више расхода него лане, ви ћете онда имати слику расхода буџетских, или другим речима слику мањка, која се показује у буџету 1891 према приходу и расходу. Ја нећу да говорим више о тим расходима, јер су они по самом буџету очигледни. Ну поред досадашњег говора поменућу само једну позицију, која ће показати да је тај мањак сигуран. Тако код трошкова управе државних зајмова било је издатка прошле године 468.000 дин., међутим за ову годину ови су трошкови повишени на 660.000. Откуда је та повишица то г. министар ве објашњава, али на сваки начин и ова сума, и ова диференција од 468,050 дин. и 660.000 дин. иде у прилог онога што сам мало пре казао да су расходи увећани и да је и због тога овај буџет већи од прошлогодишњег. У осталом мени је

У очи при разгледану овог буџета, да стаје није онако сјајно, како би човек желео; да рачуни нису онакви, какви су потребни за солидност буџета своје земље. На таку напомену даје ми повода то, што министар на једном месту говорећи о тој управи зајмова каже овако: „суме под а, б и в наплатила је управа, али није поднела рачун да су се могле провести кроз књиге главне државне благајне 1888 год. Међутим оне нису показане ни у 1889. Сад замислите како изгледа, кад министар финансије вели, да је главна благајна извесне суме исплатила, а и сад 1891 год. министар каже, да то још није прошло кроз књиге држав. благајне! Па каква је то уредност у благајни кад још у 1888 год. извесна сума новаца није прошла кроз књиге, а међутим је наплаћена? Зна се да није могуће наплатити ништа из главне државне благајне, а да се то одмах не заведе у књиге. Па шта је ово? Ово је, — другим речима немогу да вам кажем — један облик прикривања дефицита. Или онда то јасно показује, да је садашња финансијска управа таква, да се човек не може да ослони на њу у оцени, које су годишњи приходи и расходи, а још мање да ли су они оправдани.

Но нису само ово узроци који би човека покренули да говори против овога буџета — узрок изношења бруто прихода и узрок повишења расхода и ако је основана мана овог буџета, није једини. За то се против овога буџета има још да наведе, ја ћу то да наведем још у два правца. Поменућу још извесни факта из којих ћете видети колико је неправилан овај буџет. Једно ће бити у правду прихода, а друго у правду расхода. Да би се овај буџет што боље представио; да би што мање дефицита изгледало, — да би се представило да и ове године нема више дефицита од 3.000.000 као што је и прошле године г. министар представљао говорећи да ће бити само 3.600.000 (а међутим јуче је друкче казао, да је било дефицита 5 милиона, на шта ћу се ја вратити), — да би се дакле то учинило, приходи су у овом буџету уображено представљени на неким местима а неки су расходи и изостављени. Ја не могу, а није ни потреба да набрајам све те уображене приходе, и да цитирам све расходе, који су изостављени а требали су да уђу. Ја хоћу само неке да поменем и ви ћете видети у са свим другој слици овај буџет, кад се они расходи мету поред свију других. Да почнем са приходима ево н. пр. на првом месту разлика је од просечних прихода на данцима 2.675.277 дин.; код монопола дувана разлика је 467.63 дин.; код експлоатације рудника представља се да ћемо имати прихода 1.300.000, а прошле године само 150.000. Све те цифре састављају тај уображени приход, којим је министар финансије хтео да постигне равнотежу између прихода и расхода те да изађе дефицит мањи. Ну ја вас питам на прилику за ону повишицу код рудника, где су ти српски рудници од којих можемо имати 1.300.000 прихода; и ако их заиста има, онда за што је министар финансије ставио лане само 150.000? Лане је министар узео друге позиције те право равнотежу у буџету; а ове године узима приход од рудника. Ви знате да ми немамо других прихода од државних рудника до само од сењског. И мислите ли ви да ћемо ми имати ове године толико прихода. Што се тиче тога сењског рудника министар финансије јуче је нешто говорио и представљао његов приход у прошлој години као добар. Ну да вам ја кажем како стоји тај рудник, какав је резултат од његовог прихода био у прошлој години. У место да смо имали приход бар 1 динар, ми имамо 60.000 дефицита за прошлу годину. Ових дана министар привреде имао је јаке препреке с другим министрима да му се попуни тај дефицит и најпосле му је исплаћен. То је, у осталом, друга ствар, како је мислио с препишом о попуњењу тог дефицита; ну главно је, да је сењски рудник за прошлу годину имао дефицита. И ове године неће имати отуда готово никаквог прихода, јер стање није измењено. Железница тамо може бити готова у Августу месецу, док почне да ради биће тек месец Новембар. Хоће мо ли сад према томе за месец дана жељезницом рада добити 1.300.000. Ово показује да кад је прошле године било дефицит 60000 д. и од тих рудника, ове године неће бити 1.300.000 предвиђеног прихода. Г. министар је знао да не може, па

хтео је тим радом да поравна равнотежу у буџету. Наравно он је као министар финанс. морао то да учини; ну ми као нар. посланици треба да водимо озбиљнијег рачуна о томе; треба да се запитамо може ли то бити и кад знамо да не може, према томе да регулишемо расходе.

Има тако исто и других позиција, где су приходи такође према прошлим годинама знатно увећани и уображени. Тако код пошта и телеграфа повишена је на 520.000 дин.; код шума и горосеча 90.000 дин. према лањском приходу 40 хиљада динара. Ја не знам како се могла ова сума овде код шума и горосеча да повиси на 90 хиљ. дин, сем ако је време дошло такво, да хоћемо за једну годину да ударимо сикиру у све наше шуме те да их оборимо; онда можда ћемо имати толику повишицу прихода. Ну ако то није, онда кад лане нисмо имали већег прихода, нећемо имати ни сад; а ако хоћемо то, онда ћемо наше благо народно — шуме — да упронастимо.

Поред тога, тим приходима, који су стављени у буџету министру је нило у рачун да употреби за попуњу дефицита још једно. Тако нам он у буџету показује разлику у наплати прихода од прошле године 1 милион динара. Ова наплата прихода — заоставштине — од прошлих година, као што је нама свима познато, одавно се употребљује у буџетима као згодно средство да прикрије дефицит буџетски. Ту је министру лако рећи да ће од заосталих прихода толико да наплате, ако не ове оно друге године. Ну било тако или не, диференција од 1 мил. дин. тиме није оправдана. И по томе је један приход само уображен.

После свију уображених прихода г. министар финансија долази и буџетом признаје, да ће бити дефицита до 3.136.900·12 дин., дакле, по његовом признању за изравнање буџета треба му толико. Ви се сећате да сам ја прошле године у моме говору о буџету казао, да дефицит неће бити онолики, као што је и лане речено отуда да ће бити око 3 мил. дин., већ сам казао да ће бити до 10 мил. динара. Г. Министар је онда стално тврдио противно, и напоследку је једва казао да ће бити дефицита до 3 милиона. Ну, одговарајући ове године мом пријатељу Драгиши Ставојевићу, г. министар казао је јуче, да по прорачуну дефицит може бити до 5 милиона и нешто више динара за прошлу годину. Признавајући сад већу суму дефицита г. министар се опет чува, на вели по прорачуну, јер ако је друкчије било онда ће наравно наћи закљона у речи по прорачуну, премда се од њега и не би могло више тражити признања. Мени је добро пало у очи, што је он хтео да каже по прорачуну. То је, у сваком случају, закљон, ако буде било већег дефицита. Ја не тражим од министра финансија, као што је то тражио мој поштовани пријатељ г. Драгиша, да нам он јамчи колпки ће бити дефицит. Ми имамо пред собом буџет, и прерачун, па можемо и сами све то прорачунати. Ну кад је г. министар финансија одговарао г. Драгиши, и додао да би то рекао и „непозван“, он у самом оном изразу, по прорачуну хоће да допусти да се може и преварити да ће баш толики бити дефицит. Он је тиме хтео казати ово: ја вам кажем да је тако по овоме прорачуну што је написан, а ако је у ствари био већи дефицит, ја не одговарам. Ми смо то знали и сами. Није реч о томе да ли је дефицит 3 или 5 милиона дин. већ је реч о томе, колики је стварни дефицит. Ови подаци, које сам ја на основу завршних рачуна прибрао, показују слику какво ће стање нашег буџета бити стварно.

Ја сам доведе говорио о приходима, који су уображено стављени у буџет само за то, да би представили већу суму прихода, те да буду приходи у равнотежи са расходом.

Сад имам да кажем како се неки расходи у буџет нису унели онако како је требало да уђу. Ти ће расходи у ствари да буду и они ће после, кад се сврши рачунска година бити узрок повећању буџета тако, да ће он бити више од 57 милиона. То је извесно да ће ти расходи буџет знатно повећати. Ту, на првом месту, да поменем установу истражних судија.

Г. Министар финансија јуче је напоменуо: да се тражила установа истражних судија и да за њих треба трошити извесну суму новаца. Међутим у овоме буџету нема ни једног гроша

установу истражних судија. Просто се преко те установе прешло као да ишту неће плаћати овај народ, као да тог издатака неће бити по буџету. Шта то значи? Значи да се сума колосална за установу истражних судија привидно не стави на терет повишења буџета. Са тиме не говорим против те установе у целој земљи; на против ја сам баш за тај издатак, правда никад није скупа. Ну главно је за мене то фактично стање, да цео трошак на те истражне судије није стављен у буџет министарства правде, а учиниће се.

Ми имамо посла са целокупним буџетом, по коме ће се трошати и велим, да ће се извесно потрошити на ову установу бар 50—60 хиљ. динара. Тек испод 50 хиљ. неће бити. Да та установа истражних судија није ушла у буџет, то је одбор финансијски опазно, па ставио у свој рачун и трошак на ту установу истражних судија. Ну као што се из извештаја финансијског одбора види, министар правде није пристао на ту њихову одлуку. И шта то значи? Ја не разумем, његов непристанак другаче већ да је мала та цифра. Ну и поред његовог непристанка ми имамо мимо овогодишњег буџета расхода од 57 мил. дин., још и суму најмање од 500 хиљ. динара на плату истражних судија, писара, практиканта, канцеларија и канцеларијских трошкова. Уврстите у овогодишњи буџет и ту суму расхода, па ћете видети како вам изгледа. Та сума мора пасти на терет накнадних кредита, који се и сада траже. И тако ће расход бити сигурно већи од 57 мил. дин.

Интересантно је да вам овде поменем онај предлог, којим се тражи накнадни кредит од 104 хиљаде дин. да се плати за достојније заступање Србије, за рачунску 1889 годину. Ја сам гледао рачун министра спољашњих послова, те да могу да знам, из кога је времена та сума, од 104 хиљ. динара. Ну пошто је „Одјек“, као полувластични орган, покушао да објасни из кога је времена та сума да речем и ја коју о томе. „Одјек“ је казао, да је та сума потрошена под владом напредњачком г. ј. под владом Николе Христића, за коју су суму напредњаци позајмили неће своје снаге. То је, вели, потрошено у почетку 1889 год. И кад је радикална влада, те године после абдикације, дошла на управу земље, она је затекла исцрипљен цео тај кредит, па морала ту суму да утроши, за то је тај предлог од 104 хиљ. дин. учињен, да се попуни дефицит за 1889 год. пошто су то напредњаци потрошили. Ја нећу да разбјрам, ко је ту суму потрошио већ хоћу да кажем само ово: пада јако у очи, а то признаје и сам полувластични орган „Одјек“, да је та сума потрошена још 1889 год., а кад смо 1890 год. били овде у Скупштини и претресали буџет за 1890-гу годину, да се нигде у оном буџету није споменуло да има да се плати још 104 хиљ. дин., која је сума потрошена 1889 године. Ја нећу из тога да изводим сумњичење, да ли је то потрошено 1889 или 1890 години. За мене је све једно, да ли су то потрошили напредњаци или радикали преко одобреног кредита, а главно да то није било поменуто у прошлом годишњем буџету. Ну кад је потрошена та сума за 1889 год. за што се за све то време ћутало? Повишен је буџет лане и ви сте ћутали, па сад тражите да се и то исплати, кад је буџет 57 мил. динара. То баца врло рђаву сенку на саму финансијску управу, и на саму владу, која није хтела ту суму одмах да стави у буџет, већ се тражи од Народне Скупштине за то накнадни кредит, поред оваквог увећања буџета за годину баш у тој позицији. У осталом кад дође ред да говорим о том достојном заступању државних интереса, ја ћу онда да кажем, како у томе погледу стојимо од како је радикална влада узела управу у своје руке. А сад да пређем на друге расходе.

Расход на Скупштину ове године стављено је у буџету 150000 дин. а прошле године стављено је било 250 хиљада дин. Дакле, за 100.000 дин. по овом буџету, Скупштина ће нас јевтиније коштати него прошле године. Ја знам да ћете рећи, да су прошле године били избори па да је с тога требало више. Ну није то, госнодо, узрок што је снала ова сума.

Ја ћу да одем мало у прошлост и да кажем, колико је коштала Скупштина још 1880 год., па ћете видети, да ли дапашња Скупштина може да кошта толико у истини, а тај буџет био је за време либералне владавине и Скупштина је онда коштала 150 хиљ. динара; а и у данашњем радикалном буџету стоји 150 хиљ. дин. Ви знате а и сви знамо колико су трајале скупштине пређашње; оне су биле много краће, и јевтиније; колике су садашње а колике су пређашње дијурне биле; колики други трошкови тада и сада; знамо да ће скупштина трајати сада још 3—4 месеца, па прорачувајте колики ће бити трошак данашњи и ви ћете видети, и ако нема избора, нити има изгледа да ће га бити, да о суми 150 хиљ. дин. нема ни помена. Ако не буде више од 250 хиљ. динара, мање не може бити, а буџет представља да ћемо на то потрошити мање!!

На сваки начин, дакле, ова позиција, што је смањена у расходу, учинила је да расход изгледа мањи, али то не може ништа помоћи; видећете да ће се потрошити више од 150.000 динара. И то је један од прикривених расхода.

Ја ћу се овим зауставити на главним расходима, који нису забележени. А сад допустите ми да вам кажем, како стојимо са дефицитом државним према овоме ланском буџету и према буџету ове године. Ја ћу најпре, да вам набројим само елементе, који морају да створе дефицит а доцније ћу о целом обрачуна дефицита говорити. За сада, као што рекох, хоћу да набројим само елементе, који састављају цифру дефицита. На првом месту у те елементе, који ће бити узрок буџетског дефицита, долази сума у боновима стављена у 5.000.000 динара. Ви знате, да је прошле године учињен један зајам и том приликом г. министар финансија, између осталог, рекао је да ће тим зајмом да плати све бонове у течају. То стоји у извештају г. министра финансија од 3 нов. 1889. године страна 13. Да није учинио то, о томе ћу доцније говорити. А овде ми је за сад главно оно, што је он овде у овоме извештају рекао: да ће све бонове да исплати, а међутим у овом буџету опет видимо бонове од 5 милијона дин. шта то значи? То значи, да и сам г. министар финансија није сигуран са приходима, то јест не да није сигуран, већ поуздано зна, да приходи неће бити онолики, колики су у буџет стављени, и наравно, бојећи се да државна машинерија не стане, он је метуо привремену позајмицу од 5.000.000 динара бонова, којима ће да подмири недостатак у приходима. То ће међутим бити први елемент дефицита у овогодишњем буџету, који ћемо осетити и у идућем, јер ће и тада због тога бити привременог дуга у боновима.

Други елемент, који ће да створи дефицит у буџету, то је мањак у порезу, који сам напред поменуо, а то је у непосредној порези $2\frac{1}{2}$ милијона; у прирезима опет толико: $2\frac{1}{2}$ милијона; у царине 300.000 дин., на рудницима диференција 800.000 динара и то све иде у елементе, који ће да буду узрок дефицита за те суме.

Има још један узрок, који утиче на суму дефицита. У прошлом, и овом буџету представљен је приход од жељезнице у великој суми. Ви знате врло добро, колико је чист приход од жељезнице лане предвиђен, и кад смо лане одобрили онај буџет, ми смо фактички замишљали државну жељезницу као установу, која доиста има стварне зараде, и да ће фактички дати онолико чистог прихода државној каси. Према томе ви сте и одобрили оне државне расходе у буџету прошле године. Мислите ли да је одиста био тај чист приход; ено у садашњем буџету на страни 225 и 226 доказа, да чист приход није био онакав, као што је представљен. А ево зашто. Г. министар финансија узео је од жељезнице сав приход, а није хтео да јој остави оно, што је њој и потребно за одржање и попуну материјала. Ви знате, да смо лане говорили о томе, како смо хрђав материјал од друштва узели и доиста то се и доказало. Најзад то је друга ствар, о њој нећу ни да говорим.

(НАСТАВИТЕ СЕ)